

Region a regionalismus

Každý člověk žije v určitém místě, oblasti, zemi a spolu s dalšími lidmi tvoří nejen rodinné, profesní, přátelské, ale i územní společenství. Při představování těchto společenství lidem odjinud většinou používáme označení regionu (nejčastěji jeho jméno), ať je jím stát, historická země, správní jednotka (kraj, okres), povodí či pohoří. Vzpomeneme nejbližší velká města (centrum regionu, jádrová území), přírodní a kulturní dědictví, pohnutou historii či zlatou dobu oblasti, významné tradice, slavné rodáky či jiné osobnosti. Nebo také odkazujeme na typické znaky zdejší krajiny, případně na existenci obecně známých krajinných prvků (konkrétní řeky, hory, přírodní útvary). Přibližně si pak vybavujeme i hranice „našich“ územních celků a alespoň některé obecné rysy zdejší přírody a společnosti, jež toto území odlišují od území sousedů – tedy těch ostatních, „jiných“. Nezřídka zdůrazňujeme i skutečnosti, které osobně považujeme za hodné pozornosti a vyjádření jakési symbolické hodnoty „našeho“ území. Ty pak většinou posluchači napovědí i o našem citovém vztahu k území, jeho vnímání a prožívání obyvateli či návštěvníky, o společenském klimatu v území, regionálním milieu...

Ne vždy si v prvním okamžiku představování „našeho“ regionu uvědomíme, že se naše životy odehrávají hned v několika regionech. Pokud bychom hledali odpověď na otázku „Ve kterých?“, musíme se zamyslet nejen nad měřítkem našeho úhlu pohledu, ale obecněji i nad proměnami krajiny a společnosti v ní žijící v čase. Zejména pak nad změnami geografické polohy území a společenské situace (politické, socio-ekonomické, socio-kulturní), jakož i nad proměnami našich potřeb, měnícími se možnostmi mobility lidí, funkcemi, které společnost určitým územím svou aktivitou přisuzuje. V neposlední řadě bychom se neměli vyhnout zamyšlení nad našimi očekáváním. Co určením a vymežováním regionů sledujeme, proč se jejich existenci a změnami vlastně zabýváme? Jde nám o pochopení regionu jako součásti širšího a vzájemnými vazbami propojeného (regionálního) systému, nebo o poznání pouze jedné z jeho částí?

Region jako proces

Regiony (přírodní i společenské) jsou v čase proměnlivé. Historická zkušenost nám dovoluje konstatovat, že mnohdy jsou

i v čase pomíjivé. Regiony vznikají, mění se, reprodukují se, ale mohou i zanikat. Naši rodiče a prarodiče, mnohdy žijící ve stejném území jako my, žili v kvalitativně jiných podmínkách a v kvalitativně jiných regionech, než jaké známe z dnešní každodenní zkušenosti my, podobně jako naši potomci budou možná žít na stejném území, přesto v jiných regionech, než jsou ty dnešní.

Při našich úvahách o regionech jako socio-prostorových jednotkách je třeba zvažovat, zda svoji pozornost upíráme na místní úroveň (mikroregiony), na rozsáhlejší území (velehorská údolí, kraje, historické země), na celé státy a jejich společenství (např. EU), na kontinenty, nebo zda přemýšlíme o regionech na globální úrovni.

V jistém slova smyslu je třeba si také uvědomit, zda měřítkově větší regiony sestávají z regionů menších, nakořlí jsou tyto regiony skladebné, vnitřně stejnorodé, či rozdílné. Zda jsou oblastmi s určitými stejnými či podobnými znaky a jevy, nebo zda jsou územími organizovanými na základě vzájemných horizontálních i vertikálních vztahů či podobných principů, tedy zda jsou prostorovými jednotkami vnitřně polarizo-

vanými na oblasti jader a jejich zázemí, centra, semiperiferie a periferie.

Jedním z klíčových hledisek, které nám umožní lépe se orientovat ve „světě“ regionů, je i dynamika změn. Právě s jeho pomocí můžeme posoudit, zda určitý region je víceméně statický a stabilní, v čase se příliš nemění, nebo zda se dynamicky rozvíjí (posiluje svůj význam v regionálním systému, plošně se například rozšiřuje na úkor svých sousedů), či naopak upadá, jeho význam slabne a je jen otázkou času, kdy ztratí svoji funkci.

Region očima nové regionální geografie

Inspirativní podněty k úvahám o regionech lze v posledních desetiletích zaznamenat hlavně v pracích představitelů tzv. nové regionální geografie.

Například finský geograf Anssi Paasi označuje vznik (institucionalizaci) regionu za socioprostorový proces, během něhož vzniká prostorová jednotka jako část prostorové struktury společnosti a stává se viditelnou a jasně identifikovatelnou v různých sférách sociální praxe a povědomí společnosti. Za klíčové součásti procesu formování regionů pak považuje hlavně iniciativu jednotlivců, vnitřní i vnější image regionu, název regionu, vytvoření institucí a regionálních symbolů, vzdělávací systém, regionální literaturu, média (zvláště denní tisk) apod. Za hybnou sílu formování regionu a nezbytnou součást jeho existence se pak označuje také vztah lidí k území, jejich regionální identita.

Pro všechny regiony (v různých měřítkových úrovních) je možné rozlišit čtyři stadia procesu jejich institucionalizace. Pořadí stadií se může v jednotlivých regionech lišit, ale často také mohou probíhat současně. Jde zejména o: 1. nabývání prostorového tvaru (vymezení a ohraničení území), 2. vytváření symbolického „tvaru“ regionu (zejména jeho pojmenování, nalezení či vytvoření symbolů), 3. rozvoj institucí, které reprezentují region (svým názvem či činností se k dané územní jednotce hlásí) a 4. zakotvení regionu jako části regionálního systému a regionálního povědomí společnosti.

Během institucionalizace probíhá budování regionální identity, na němž se jednot-

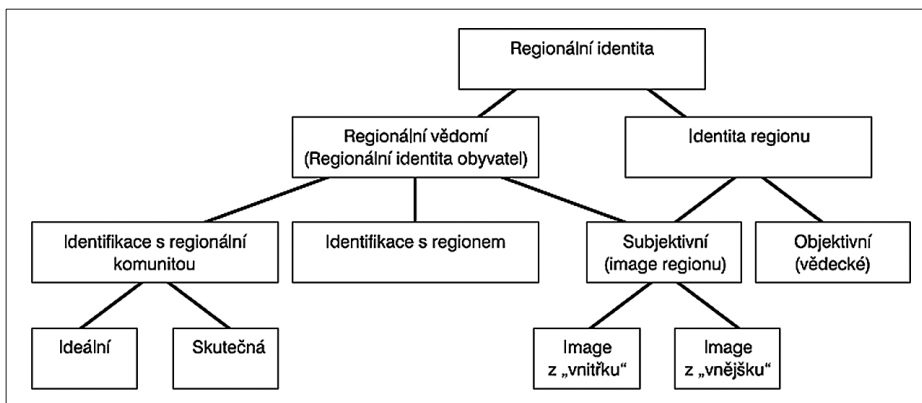
Obr. 1: Význam symbolů při formování regionů si uvědomíme např. při pohledu na katedrálu sv. Víta v Praze. Tato neodmyslitelná součást panoramatu Hradčan byla po staletí symbolem nejen Prahy, ale i Českého království, Československa i současného Česka. Je stavbou symbolizující nejen region pražské arcidiecéze, ale i dějiny české státnosti. Proto k ní s obdivem vzhlíží i naprostá většina české ateistické společnosti. Foto: P. Chromý

V ZORNÉM POLI GEOGRAFŮ

Obr. 2: Dimenze regionální identity

Zdroj: Upraveno podle Paasi (1986, s. 132).

livá stadia podílejí rozdílnou měrou a způsobem. Podstatu prostorové identity pak tvoří jednak její svázanost s ohraničeným územím (vznik především v prvně jmenovaném stadiu), jednak zakotvenost v určitém čase (podílejí se všechna stadia). Identitu lze považovat za klíčový prvek subjektivní reality, utvářející se během sociálních procesů. Jakmile je vytvořena, je následně udržována, obměňována a přebudována sociálními vztahy.

U tohoto konceptu regionu platí, že pokud jej studujeme, nemůžeme ho v myslí uchopit naprosto mechanicky. Musíme náležitě analyzovat, co jeho užitím a interpretací myslíme. Mimo jiné proto, že regiony se často vymezují na základě jejich jedinečnosti či subjektivním výběrem znaků či ukazatelů a mnohdy vyjadřují i symbolickou hodnotu prostředí.

Problém: rozvoj regionu

Mezi klíčová témata, kterými se dnešní geografové zabývají, pak vedle hodnocení stavu a vývoje regionů patří zejména problémy spojené s jejich rozvojem. A to jak v souvislostech vlastního územního (regionálního) rozvoje, který zahrnuje plánování, přípravu a realizaci rozvojových projektů, identifikaci a využití potenciálu přírody, mobilizaci lidských zdrojů (potenciálních aktérů a subjektů rozvoje), místní ekonomiky, hodnocení možností využití infrastruktury ad., tak také v kontextu měnicích se regionálních vztahů (uvnitř regionů i mezi regiony navzájem), ale i ve vztahu k měnícím se prioritám regionální politiky (institucionalizované řešení rozvojových předností či nedostatku řešených regionů, formulování priorit, strategií jejich naplňování ad.).

Úskalí tradičního regionalismu

Rozvoj regionů, zejména problémových, stagnujících či upadajících, pak dnes velmi často souvisí s ožíváním regionalismu, myšlenek a hnutí, jejichž cílem bylo využití vnitřního potenciálu území ve prospěch jeho budoucího rozvoje. Pro něj byl typický provincionalismus, nekritický patriotismus a prosazování práva obyvatel žijících v ur-

čítém území na historické kořeny a jejich hledání. (Dokladem tohoto procesu byl např. rozmach vlastivědy a regionálních vlastivědných výzkumů v 19. a v první polovině 20. století.)

Mnohdy až nekritické zviditelňování charakteristických zvláštností regionů, iniciování, utváření a podpora regionálního (skupinového) vědomí obyvatel regionů a formování mnohdy až přehnaného regionálního patriotismu ve smyslu dichotomie „my“ („naše“) versus „oni“ („jejich“) bylo v meziválečném období typické pro mnohé oblasti Evropy, tehdejší Československo nevyjímaje.

Zviditelnění regionů prostřednictvím propagace svěbytné regionální kultury, jedinečného kulturně-historického dědictví, osobností, hospodářských úspěchů či regionálního ekonomického potenciálu bezesporu přispívalo k pozitivnímu upevnění regionálního vědomí obyvatel a formování regionálních komunit (posilování hrdosti a zájmu o hodnoty území), na straně druhé však také vyvolávalo růst napětí mezi regiony a jistě

neposilovalo pocit sounáležitosti obyvatel silnějších (ekonomicky vyspělejších, bohatších) regionů s obyvateli ekonomicky slabších a zaostalejších oblastí.

V jistém smyslu vyhraněným příkladem regionalismu, který přežil dodnes, může být politický regionalismus motivovaný snahou o získání určité suverenity regionu (například na úkor státu) a potřebou správy věcí veřejných v regionu vlastní samosprávou. Tyto aspirace se podobně jako v minulosti i dnes často zdůvodňují kulturními odlišnostmi, historickými či jazykovými zvláštnostmi, neochotou nadále se dělit o bohatství pocházející z regionu v rámci větších územních celků (např. států). O negativních projevech či důsledcích těchto snah jsme často informováni ve sdělovacích prostředcích. Jako příklad vzpomeňme alespoň útoky baskických separatistů na španělské cíle, oběti militantních zastánců odtržení Severního Irsku od Velké Británie či snahy o vytvoření Padanie na severu Itálie.

Nový evropský regionalismus

V posledních dnech již téměř dvaceti letech jsme svědky a mnohdy i přímými účastníky diskuse o další budoucnosti Evropy, přičemž značná pozornost se v ní věnuje právě evropským regionům. Nový evropský regionalismus, označovaný jako „moderní“, bývá často staven do kontrastu se „starým“ regionalismem.

Moderní regionalismus se prosazuje při obhajobě tzv. paradigmatu nového rozvoje. Jeho podstata tkví v předpokladu, že optimálního rozvoje území není možné dosáhnout „shora“ či „zvnějšku“, tedy díky státní podpoře nebo programům na podporu problémových regionů, např. hospodářsky dlouhodobě slabých venkovských oblastí,

Obr. 3: Nádhernou přehlídku pestrosti našich kulturních regionů je možné shlédnout například při tradičních vystoupeních folklorních souborů a pěveckých sborů na všesokolských sletech v Praze. Snímek z XIV. všesokolského sletu, který se uskutečnil v červenci 2006. Vystoupení posilují nejen regionální identitu, ale i identitu regionu. Foto: P. Chromý

strukturálně postižených regionů, periferií, ale především aktivizací vnitřního potenciálu těch oblastí, činností samotného regionu (mobilizací aktérů, lidského a sociálního kapitálu), podporou občanských iniciativ.

Při koncipování rozvoje regionů proto opět nabývá na významu sledování a hodnocení různých měkkých faktorů, jako je kultura, občanská společnost, identita a postoje obyvatel, které stále více zatlačují do pozadí „tradiční“ strukturální podmínky (dopravní dostupnost či demografickou situaci regionu apod.). Evropská unie považuje tento (neo)regionalismus za jeden ze způsobů prohlubování demokracie a emancipované regiony pokládá za pilíře demokracie a tím i její budoucí stability.

Současný evropský (neo)regionalismus přistupuje ke konkrétním regionům především z pohledu ekonomického a politického. V Evropské unii se dnes setkáváme se dvěma typy regionalismu – s tzv. bottom-up a top-down regionalismem.

První vyjadřuje růst regionální ekonomické a politické aktivity jednotlivých aktérů a rozvíjí se na základě dobrovolné ini-

ciativy obyvatelstva žijícího v konkrétním území či místních subjektů. Jako příklad lze uvést dobrovolné sdružování obcí do mikroregionů, euroregionů apod., a to bez jakéhokoliv nařízení shora (z úrovně kraje, vlády, institucí EU). Hlavním iniciátorem druhého z regionalismů jsou pak centrální instituce EU. Iniciativy na rozdíl od prvního typu směřují odshora dolů a jejich projevem je např. vznik regionů na základě zákonů – kraje, regiony soudržnosti ad.

Nový evropský regionalismus lze chápat jako vcelku logickou reakci na prohlubující se globalizaci a integraci, jako jistý protisměrný proces k probíhající unifikaci a svým způsobem i vyjádření obavy o ochuzení kulturní diverzity, ztrátu jedinečných či specifických materiálních i duchovních hodnot, ztrátu plurality identit, na straně druhé však i jako výraz snah o oslabení role národních států a centrálních vlád.

Úskalí (neo)regionalismu

Evropské regiony se však velmi často, podobně jako tomu bylo v minulosti, popisují jako pravá, přirozená územní spole-

čenství se společnými zájmy, historií, identitou, kulturou, folklorem atd. Zdůrazňuje se jejich unikátnost, specifika, odlišnosti ve smyslu „my“ a „oni“ („nás“ a „jejich“).

Vezmeme-li v úvahu nejnovější teorie nacionalismu, které zjemnily chápání pojmu národ a interpretují jej jako umělou, institucionalizovanou, imaginární komunitu, respektive výsledek politického procesu či produkt aktivity nacionalistů, lze předpokládat, že dnešní regiony jsou produktem regionalistů, tedy obdobnou sociální konstrukcí.

Podobně jako v předchozích generacích byla určitá (zejména politická a kulturní) část společnosti činná ve vytváření národů a upevňování národních států, jsme dnes svědky její aktivizace při budování či formování regionů. Politici často prohlašují, že jejich cílem je posílit vnitřní integritu (svých) regionů tak, aby (jejich) regiony obstály v mozaice regionálně uspořádané „nové“ Evropy. Jako dobrý příklad mohou sloužit naše necelé desetiletí staré a stále se formující regiony – kraje.

Administrativní regiony samozřejmě existují de iure, a přesto že (mnohde po-

Měnící se koncepty regionu

Pojem **region** patří ke klíčovým geografickým konceptům. Jeho chápání a definování se v průběhu vývoje geografického myšlení měnily a vždy byly výrazně ovlivněny převažujícími paradigmaty dané doby. Hlavní rozpory mezi jednotlivými koncepty regionu souvisely nejen s jejich vymežováním a ohraničením v reálném prostoru, měnícími se důvody a účely jejich vymežování, ale zejména s rozdílným chápáním samotného pojmu region.

Obecně se **region** definuje jako více či méně ohraničená územní jednotka, která se díky své jednotnosti, uniformitě či shodnosti znaků nebo určitému organizačnímu principu liší od jiných územních jednotek. Vývoj základních přístupů k chápání a definování regionu lze velmi zjednodušeně shrnout do tří fází, které de facto korespondují s vývojem geografického myšlení, přičemž při dnešním studiu regionů se můžeme setkat s uplatňováním všech těchto přístupů.

První z nich můžeme označit pojmem **tradiční**. Dodnes se s ním setkáváme především v literatuře popularizační povahy (průvodcích, cestopisech, regionálních vlastivědách apod.). V geografii toto chápání prevažovalo zejména na konci 19. a v první polovině 20. století (myšlenka tzv. tradiční regionální geografie, reprezentované např. francouzským geografem Paulem Vidalem de la Blach). Regiony byly tehdy definovány jako **přirozeně existující územní jednotky**, v nichž se snoubí jedinečnost přírody a kultury, která se v území projevuje především speci-

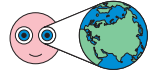
fickým způsobem života jejich obyvatel (tzv. *genre de vie*). Pro geografické práce byl v tomto období charakteristický jednak důraz na popis specifických, unikátních a výjimečných aspektů regionu, jednak absence snah o vysvětlování jevů a procesů, které se v prostoru vyskytují či odehrávají. Šlo tedy spíše o podrobný popis ohraničených jednotek, izolovaných od vnějších procesů. Tento směr nejlépe reprezentují zejména idiograficky laděné regionální monografie a vlastivědy. Geografové v nich odpovídali na otázky typu: „Kde?“, „Co?“, „Kdy?“ a nesnažili se o zodpovězení otázek „Proč právě tam?“, „Proč právě to?“, „Proč právě tehdy?“, „Proč právě tak?“ atd. Nezabývali se pravidelnostmi a zákonitostmi územního rozložení jevů a procesů, ani se své poznatky nepokoušeli zobecnit. Tento (nomotetický) přístup je typický až pro práce vzniklé v následujícím období.

Druhý směr chápání (pojetí) regionu se rozvíjel v období, kdy se geografie stala tzv. prostorovou vědou (v období tzv. kvantitativní revoluce), od poloviny 50. let 20. století. Region definovaný podle představitelů geografie jako prostorové vědy zejména v 60. letech 20. století již nebyl chápán jako přirozeně existující reálná jednotka, ale spíše jako **způsob, kterým se organizují geografické informace**. Používání dokonalých analytických metod a prostorových modelů omezovalo možnost zachytit skutečnost (realitu) v její složité mnohovrstevnatosti a vedlo k přílišné „technizaci“ poznání a „odosobnění“ regionu. Na rozdíl od předchozí fáze již autoři nepředpokládali

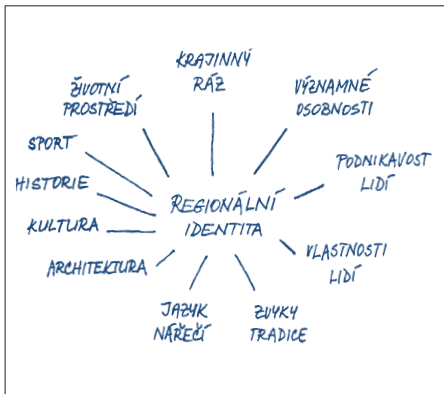
přirozenou jednotnost fyzickogeografických a sociogeografických jednotek; ve svých hodnoceních regionů se zaměřovali pouze na abstrahované sociální procesy, především ekonomické povahy, aniž by se blíže zabývali subjektivními vztahy a významy přisuzovanými prostoru – regionům.

Třetí směr chápání (pojetí, vnímání) regionu se rozvíjí od 80. let 20. století a souvisí s diskusí o konceptech regionu (ale i místa) hlavně v rámci tzv. nové regionální geografie. Novou regionální geografii lze považovat za výsledek tzv. sociálního nebo kulturního obratu v rámci celé disciplíny (běžně se označuje jako „social/cultural turn“). Tento zvrat bývá popisován jako **přechod od výzkumu územní organizace společnosti ke zkoumání sociální organizace prostoru**. Od toho se odvíjí chápání regionu jako socio-prostorového procesu, **sociální konstrukce**. Tedy vyjádření způsobu, jakým společnost formuje prostor, respektive jaký mu dává smysl. Tento vývoj probíhá dlouhodobě, a region je tudíž možné označit za historicky institucionalizovaný fakt. Region jako takový pak slouží jako prostředí pro existenci sítě kulturních, ekonomických, politických aj. procesů a vztahů. Regiony jsou založeny občas na základě kolektivní sociální klasifikace/identifikace, častěji však na četných aktivitách, jimiž je vytvářen, postupně institucionalizován a reprodukován příběh specifické regionální jednotky a regionální identity v širším prostředí prostorové dělby práce.

V ZORNÉM POLI GEOGRAFŮ

Obr. 4: Příklad složek regionální identity (k úkolům č. 1 v Aplikacích do výuky)

dobně jako v Česku) byly vytvořeny shora, nelze regionálním politickým elitám upřít snahu o přeměnu těchto administrativních jednotek ve skutečná regionální společenství. Daleko méně již politici prezentují cíl upevnit či posílit svoji moc, získat pozice, přístup k finančním zdrojům apod.

Vedle administrativních jednotek se však uměle vytvářejí i další regionální struktury. Jako příklad lze uvést euroregiony, jejichž cílem je mj. podpora formování přeshraničních společenství.

Závěrečné poznámky

Z hlediska formování a existence regionů lze za klíčové považovat následující teze:

1. Regiony nejsou přirozenými entitami, za které bývají vydávány, ale spíše to jsou politické a sociální výtvoři (konstrukce).

2. Regionalismus nelze považovat zcela za vnitřní záležitost aktérů v území (produkt jejich činnosti), ale za svým způsobem ideologii, kterou prosazují jak aktéři zevnitř, tak zvenjšku regionu. Na rozdíl od tradičního regionalismu, který vycházel „zdola“ – z regionů – a byl výrazem vnitřního pokusu regionálních elit a obyvatel regionů o emancipaci (společenskou i územní), současný (neo)regionalismus (jak bottom-up, tak top-down) je iniciován „shora“ (z institucí EU) a jeho cílem je především aktivizace regionálních komunit, aktérů i subjektů usilujících o regionální rozvoj.

3. Podobně jako státní útvary jsou i regiony v čase poměrně živé. Mění se nejen jejich definice – jejich význam či smysl, podstata, funkce, integrita –, ale i jejich vymezení (hranice) a vnímání (zvenjšku i uvnitř). Při zájmu regionu, zejména pak jeho dominantní funkce či institucí, které jej utvářejí, nezaniká region zcela a nadále přetrvává v reliktní podobě (symboly, tradiční vazby), často zakotven v socio-kulturních vzorcích chování/jednání lidí. Záleží pouze na nových aktérech a nových společenských podmínkách, kdy dojde k revitalizaci regionálního povědomí a k formování nového regionu, jehož nedílnou součástí bude i hledání odkazu minulosti.

Pavel Chromý, PrF UK v Praze
chromy@natur.cuni.cz

Příspěvek vznikl s podporou projektu VaV MMR ČR č. WD-01-07-1.

Proces formování regionu lze velmi dobře dokumentovat na příkladu kraje Vysočina. Původně Jihlavský kraj byl vytvořen ústavním zákonem v roce 1997. Seskupením tehdejších okresů Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou (z kraje Jihomoravského), Havlíčkův Brod (z kraje Vysočického) a Pelhřimov (z kraje Jihočeského) vznikl region na rozhraní bývalých historických zemí Čechy a Morava. Krajské instituce začaly fungovat v roce 2000 a nově zvolené krajské zastupitelstvo záhy po svém ustavení nejen navrhlo Parlamentu ČR změnu názvu kraje na kraj Vysočina, ale schválilo také regionální symboly, přejmenovalo a vytvořilo řadu institucí, v jejichž názvu je slovo „Vysočina“. Pojem Vysočina, do té doby často užívaný jako označení Českomoravské vrchoviny, tak stále více vstupuje do širšího povědomí společnosti jako označení nového regionu. Těm obyvatelům kraje, kteří většinu svého života prožili v jiných administrativních celcích, i návštěvníkům Vysočiny je však třeba stále připomínat, že nový region existuje. Zřejmě i proto se na hranicích kraje snad bez výjimky u všech silnic objevily nápisy, kterými nás Vysočina vítá, či se s námi loučí...

Foto: P. Chromý

Region and Regionalism. The concept of a region is one of the key geographic concepts. The aim of the article is to contribute to the discussion on regions, process of their formation, definition and evaluation. Special emphasis is given on approaches within the new science of regional geography. Differences between the traditional and the new European regionalism are discussed as well.

APLIKACE DO VÝUKY:

1. Okopírujte si obecně zeměpisnou mapu Česka. V kopii mapy vyznačte území, které byste mohli nazvat „region mého domova“. Co považujete za symboly (typické znaky) vámi vymezeného území? V čem je podle vašeho názoru tento region jedinečný? V čem se nejvíce liší od sousedních oblastí?

S využitím obrázku 4 se pokuste specifikovat, na co konkrétně můžete být ve svém regionu opravdu hrdí. Shodují se vaše odpovědi s odpověďmi spolužáků?

2. Formování nových regionů v Česku se stalo fenoménem doby od 2. poloviny 90. let. Sdružování obcí do mikroregionů však mělo mnohde pouze formální charakter. Zájem o rozvoj mikroregionů, zejména pak jeho organizační a finanční zajištění, tak dnes leží spíše na bedrech tzv. místních akčních skupin (tzv. MAS) – tedy sdružení, která reprezentují zájmy mikroregionů navenek. Jako příklad lze uvést středočeské Podlipansko (www.podlipansko.cz).

Pokuste se získat informace o tom, které mikroregiony existovaly či existují v oblasti vašeho bydliště či v místě školy. Které obce byly součástí mikroregionu, co bylo cílem jejich sdružení a nakolik se podařilo vytčené cíle splnit.

LITERATURA:

HEŘMANOVÁ, E., CHROMÝ, P. a kol. (2009): Kulturní regiony a geografie kultury. ASPI – Wolters Kluwer, Praha, 348 s.
CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (eds.): Geografie na cestách poznání. UK v Praze, PrF, KSGRR, Praha, s. 163–178.

Působí také u vás místní akční skupina? Kdo ji tvoří a jaké jsou cíle tohoto sdružení? Pokud nenaleznete informace na internetu, navštivte obecní či městský úřad a pokuste se tam získat informace.

3. Pokuste se zjistit, jak silný pocit souvazečnosti cítíte s regiony různých měřítek. Uspořádejte ve třídě malou anketu. Přiřaďte k následujícím tvrzením hodnotu, kdy 1 = ano, 2 = spíše ano, 3 = spíše ne, 4 = ne.

Cítím se být především obyvatelem (naší/našeho):

Evropy	1	2	3	4
Evropské unie	1	2	3	4
Česka	1	2	3	4
Čech/Moravy/Slezska	1	2	3	4
kraje	1	2	3	4
okresu	1	2	3	4
mikroregionu	1	2	3	4
obce	1	2	3	4
části obce (městské čtvrti)	1	2	3	4

Vytvořte graf četností jednotlivých odpovědí a nad výsledky ankety diskutujte.

PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia*, 164, č. 1, s. 105–146.

TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň, 411 s.

Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2008, 455 s.